

De spin *Atypus affinis* Eichw.

Langs het westelijk fietspad van de 'Hoge Veluwe' bevindt zich een lange stuifwal, begroeid met dennen en berken. Op een plaats is een grote krater, misschien in de oorlog door een bom veroorzaakt. De wanden zijn vrij steil, met bovenaan overhangende struikheide. Dan volgt een onbegroeide, hellende strook zand, ontstaan door het regenwater. Het midden van de kuil is vlak en begroeid met enkele berken. Op de overgang van de steile naar de meer vlakke helling vond ik een nestgang van *Atypus affinis*.

Dit is een grote, gemakkelijk kenbare spin met een heel vreemde levenswijze. Bristowe geeft er enkele merkwaardigheden van. De spinnen maken een soort ondergrondse kous, die, paradoxaal, op de grond ligt. Hij zou het zand van de ondergrond door de dicht gesponnen spinselbuis duwen, die ongeveer twee centimeter boven de grond uitsteekt, en dan, met zijn lange klauwen uitgestrekt de buitenkant bekleden met zandkorreltjes. Zodoende wordt door deze handeling de buitenkant van de tube aan het gezicht onttrokken. De spin leeft volgens Bristowe in de gesloten spinselzak en doorboort zijn prooi door de wand van zijn hol. Wanneer een insect over het bovengrondse gedeelte van de 'zak' loopt, drukt de spin de zak rond zijn prooi tezamen met zijn enorme klauwen. Hierdoor ontstaan twee rijen van perforaties in de zak, veroorzaakt door de tandjes op het basale segment. Boven deze twee rijen zitten de grote gaten gemaakt door de klauwen. Hierlangs scheurt de zak open en kan de prooi naar binnen gebracht worden. Reeds Enock beschreef in 1885 en 1892 de vangstmethode van de *Atypus*, hoewel hij niet wist hoe het gat in de zak gemaakt wordt.

De vangstmethode stemt dus in zoverre met de webspinnen overeen, dat het product van de spinselklieren ook bij hem voor de prooivangst gebruikt wordt, waarbij hij eveneens reageert op bewegingen van het spinsel en niet direct op de prooi zelf. Omdat de kans groot is dat ook grotere dieren, bijv. de grotere loopkevers over

de vangkous lopen moet hij wel weerbaar zijn en kon het gedrag zich alleen bij hem ontwikkelen. Hij lijkt dus enigszins op de vogelspinnen, waarbij hij wordt ingedeeld. De kaken zijn zeer groot en worden in een verticaal vlak bewogen. Hierdoor is hij gemakkelijk van andere inlandse spinnen te onderscheiden.

Behalve voor het inrichten van de zakken en voor het vangen van hun prooien worden de kaken gebruikt bij ongewenste ontmoetingen. Toen ik hem n.l. op een tafel zette en hem met de hand naderde deed hij, met de klauwen naar voren geklapt, uitvallen er naar. Het blijkt dat hij zich niet snel laat intimideren, wat pleit voor de mogelijkheid dat hij ook grote kevers aanvalt.

Over de paring geeft Savory enkele bijzonderheden. Het mannetje schijnt het wijfje in haar zak op te zoeken. Hierin verblijven ze enige tijd tezamen, waarna het wijfje het mannetje opeet (hierbij kan worden opgemerkt dat het mannetje veel kleiner is dan het wijfje). De vreetneiging van het wijfje blijkt dus groot te zijn. Het komt ook voor bij vele andere spinnen, bij schorpioenen en bij de bidsprinkhaan.

Uit waarnemingen die ik deed bleek, dat de eieren en de jonge dieren in de zak verblijven, misschien ook komt de juveniele spin in een klein eigen zakje. Er werd n.l. door mij een klein zakje gevonden van slechts 70 mm lang en ongeveer 7 mm breed. Het was geelbruin door de zich aanhechtende zandkorreltjes (waarneming op 5 aug. 1952. Delense Start). Er zat een *Atypus*-spinnetje in van 5 mm lengte. Volgens Savory schijnt het 4 jaar te duren voor ze volwassen zijn.

De soort komt in het nationale park 'De Hoge Veluwe' op verschillende plaatsen voor. Ik vond ze in de omgeving van de Jachtlaan, op de Delense Start en ook in de omgeving van Hoenderlo en Otterlo. Volgens Brohmer komt hij in bossen voor, maar schijnt, in tegenstelling tot zijn verwant *Atypus piceus* (Sulzer), ook op heiden te leven.

